

Vélemény, vita

A TUDOMÁNYOS TELJESÍTMÉNY MÉRÉSÉNEK PROBLÉMÁIRÓL

NÉHÁNY SZERÉNY ÉSZREVÉTEL PAPP ZOLTÁN ÍRÁSÁHOZ
(*Magyar Tudomány*, 2004. február, 232-240. oldal)

Papp Zoltán (P. Z.) írása fontos és időszerű kérdésekkel foglalkozik. Ebben őszintén vázolja – mint leírja – saját tapasztalatait, véleményét, elképzelését és javaslatait a kérdésről, sajnos úgy, hogy a téma előismeretei nem zavarták. Előnyére szolgál, hogy ezt őszintén ki is mondja: „Tisztában vagyok azzal, hogy a tudományos eredményesség, illetve teljesítmény (egységnyi időszakra vonatkozó eredményesség) „mérésének” ma már kiterjedt szakirodalma, sőt saját nemzetközi folyóirata is van. Be kell vallanom, hogy nem ismerem a téma nemzetközi irodalmát. Saját – meglehet, hiányos – ismereteim az utóbbi években magyarul (főként folyóiratokban) közölt írásokból, valamint gyakorlati tapasztalataimból származnak.” (Papp, 2004) Ehhez talán még annyit tennék hozzá, hogy P. Z. sajnos nemcsak a téma nemzetközi, hanem hazai szakirodalmát sem ismeri. Dolgozata végén felsorolt – véletlenszerűen kiragadott hivatkozások válogatásának kritériuma – úgy tűnik – az volt, hogy saját gondolatainak alátámasztását szolgálják. Amennyiben P. Z. elfogadja azt a – különben vitathatatlan – tény, hogy a tudománymetria ma már önálló tudományos szakterületé fejlődött, akkor írásának értéke és haszna fent idézett bevallása tükrében komolyan megkérdőjelezhető.

1. Ilyen ún. „ab ovo” megközelítéssel ma már semmilyen tudományos kérdéshez nem lehet és nem szabadna közelíteni. Ennek számos oka van, és feltételezhető, hogy szerzőnk is tudja, hogy a „nem ismerem a téma nemzetközi szakirodalmát” kijelentés, mondjuk a fizika vagy a természettudomány bármely más területén hitelét veszi minden további fejtegetésnek.

P. Z. írását olvasva a tájékozatlan olvasó azt a – téves – következtetést vonhatja le, hogy az abban leírtak a szerző eredeti gondolatai, ezeket – az általa vázolt szempontokból – eddig senki sem vizsgálta.

Ezzel szemben a valóság az, hogy e kérdéseket sokan és behatóan elemezték és rájuk részletes válaszok és megnyugtató megoldások születtek abban a szakirodalomban, amit P. Z. bevallottan nem olvasott.

2. Abban viszont P. Z.-nak messzemenően igaza van, hogy a tudományos teljesítmény mérése nehéz és bonyolult feladat. Nála nem kerül említésre, de tény, hogy a mérések csak a művelet egyik lépését jelentik, a bonyolultabb feladat a mérések alapos, beható, többdimenziós szempontok szerinti elemzése. Megemlítendő, hogy az értékelések három: mikro-, mezo- és makroszinten folyhatnak, attól függően, hogy egyénekre, csoportokra (mikro), intézeti osztályokra,

tanszékekre, kutatóintézetekre, egyetemi tanszékekre, karokra, egyetemekre (mezo), országokra vagy geopolitikai régiókra (makro) vonatkoznak.

Bizonyított tény, hogy a nehézségek, valamint az elemzés mélysége és bonyolultsága az említett felsoroláson lefelé haladva fokozódik (makro $\rightarrow$ mikro). P. Z. írása a tudományos teljesítmény mikroszintjére szorítkozik.

3. Sajnálatos fordítási hiba történt Papp Zoltán írásának angol címében. A helyes fordítás ugyanis „The Problems of the Measurement of Scientific Performance”. A *Magyar Tudomány* 2004. februári számának 272. oldalán a fordítás „On the Problems of Scientometrics”. Megjegyzendő, hogy P. Z. írása a tudomány-metria kizárólag egyetlen és talán nem is a legfontosabb területével foglalkozik, az evaluatív tudománymetriával. A tudomány-metria témaköre ennél sokkal tágabb és ös-

szetettebb. Ez utóbbiakkal és problémáikkal P. Z. egyáltalán nem foglalkozik.

4. P. Z. írásában szó sem esik arról, hogy kik végezzék, végezhetik a tudományos teljesítmény értékelését. De szerzőnk biztosan elfogadja – hogy saját szakterületéről vegyem a példát –, miszerint környezetfizikai teljesítményeket megbízhatóan csak környezetfizikusok értékelhetnek. Miért nem veszi tekintetbe, hogy ez az értékelő tudománymetriában is így van?

Dilettánsok a tudomány minden területén megjelenhetnek. De produktumainak alapján értékelni valamely területet több mint bűn, hiba. Fenti mondatot természetesen nem P. Z.-ra értem, hanem azokra, akik írásaival vagy áltudományos adminisztratív cselekedeteik következményeivel P. Z. találkozott vagy találkozhatott.

Braun Tibor

címzetes egyetemi tanár, főitktári tanácsadó
MTA kutatócsoport vezető

